

82

2-16

910

W. Y.

W. P.

ԱՄԷՆ ՊՐԱԿ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԷ

ՆԱԹ ԲԻՆԳԵՐԹԸՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀՈԶԱԿԱՒՈՐ ԳԱՂՏՆԻ
ՈՍՏԻԿԱՆԻՆ ՆՈՐԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԹԱՐԳՄ. Ժ. Շ.

ԹԻԻ 2

ՄԱՀՈՒԱՆ ԺԱՅՈՐԸ

Գաղսնի ոսիկանին փոկը իր նպասակին հասաւ մարիմարիփա-
կան հեղութիւնով մը եւ քուարականը կռնակի վրայ ինկաւ
խռատս առաւտի մը արձանեւով :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԺԱՅՈՒՆ

ԱՆԱԿՆԿԱԼ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մր. ձէյմա Հօուլէթ, Վիրճինիայի նահանգին արեւմտեան մասին մէջ գտնուած Հինթըր փոքր քաղաքին ստատիկանութեան քննիչը, կիրակի առտու մը ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ իր գրասենեակը նստած էր, երբ ոստիկան մը ներկայացաւ և իմացուց թէ Նիւ Եօրքէն եկած պարոն մը կ'ուզէր իրեն հետ խօսիլ:

— Ներս բերէք, ըսաւ քննիչը:

Այցելուն բաւական բարձրահասակ, անպէս անմօրուս դէմքով, գորշագոյն և խորաթափանց աչքերով և խիստ վայելուչ հագուած մարդ մըն էր:

Օտարականը գլխի թեթև խոնարհութիւն մը ընկելով ըսաւ.

— Թոյլ տուէ՛ք որ ինքզինքս ներկայացնեմ ձեզի: Իմ անունս Նաթ Փինքէրթըն է և Նիւ Եօրքցի եմ:

Քննիչը ոստում մը ըրաւ ավտան վրայ:

— Նաթ Փինքէրթըն, հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը: Այցելուն հաստատական նշան մը ըրաւ: Ձէյմա Հօուլէթ անոր ձեռքը բռնեց և սիրալիկ կերպով սեղմեց:

— Օ'հ, Մր. Փինքէրթըն, ըսաւ, թոյլ տուէ՛ք որ բարի գալուստ մաղթեմ ձեզի: Չէ՞ք գիտե՞ք թէ ո՛րչափ ուրախ եմ որ վերջապէս կը ծանօթանամ այն մարդուն, որուն քաջագործութիւններուն և յաջողութիւններուն վրայ կը հիմնամ երկար տարիներէ ի վեր:

ժողովուրդին մէջ: Արդարեւ այդ թուականէն մինչեւ այսօր
առնուազն տասնմէկ անձնապաշտութիւններ պատահած են:
Այդ տասնմէկ դժբախտները միեւնոյն ձեւով անձնապաշտ
եղած են, այսինքն անջրպետին մէջ նետուելով, արեւելեան
կողին վրայ, հոն ուր լեռը ցցուած դիրք մը ունի: Անոնց
դիակները կտոր կտոր եղած վիճակի մէջ գտնուեցան ժայռին
ստորոտը, ճիշդ այն տեղը, ուրկէ երէկ վերցուեցաւ ձեր
բարեկամին մարմինը:

— Սոսկալի՛ բան է: Լնդհանրապէս ի՞նչ տեսակ մար-
դիկ էին անոնք:

— Ամենքն ալ ընկերական լաւագոյն դիրք ունեցող
մարդիկ: Երեք դիակներ անճանաչելի մնացին: Անշուշտ
Եւրոպացիներ էին, որոնք զբօսական ճամբորդութիւն մը
կ'ընէին: Ես իմ մօտիս բաւական զարմանք զգացի անձ-
նապաշտութիւններու այս արագ յաջորդութեան վրայ: Յե-
տոյ, ուրիշ շատերու նման, ինքնիրենս ըսի թէ՛ կ'երեւայ
որ ժայռը տեսակ մը խորհրդաւոր ազդեցութիւն կամ հրա-
պուրանք ի գործ դնելու վրայ է այն օրէն ի վեր, ուր ա-
ռաջին անձնապաշտութիւնը տեղի ունեցած էր:

— Ի՞նչպէս ձեր մտքէն անցուցիք թէ կարելի է որ շարք
մը ոճիրներ եղած ըլլան անոնք, հարցուց Փինքէրթըն:

— Տէր Աստուած, պարզապէս անոր համար որ աղե-
տալի ժայռին ստորոտը մեռած գտնուողներէն ոմանք հոսկէ
մեկնած էին կեանքով և զուարթութեամբ աուլցուն, դէպ ի
լեռ ճամբայ ելած ատեննին:

— Կը տեսնէ՞ք, ըսաւ Փինքէրթըն ծանր ձայնով մը,
ճիշդ նոյն պատճառներով էր որ նոսալ Հինթըն իջայ, որ-
պէսզի փորձ մը ընեմ երեւան հանելու համար բարեկամիս
մահուան իրական պատճառները: Ըսէք ինձի քիչ մը թէ
մեռելալներուն վրայ գտնուած դրամն և արժէքաւոր առար-
կաները ինչ եղած էին:

— Իրենց դրամն ու գոհարեղէնները միշտ վրանին
գտնուած են: Պէտք է աւելցնեմ սակայն թէ անոնցմէ եր-
կուքին ընտանիքները հաւաստած են թէ մեկնած ատեննին
շատ աւելի մեծ գումար մը տարած են իրենց հետ: Բայց

որովհետեւ ժամացոյցները, մատանիները և ուրիշ գոհարե-
ղէններ ոչ մէկ պարագայի մէջ անհետացած չէին, ինչպէս որ
միւս կողմէ դրամապանակները և թղթապանակները միշտ
յեցուն վիճակի մէջ գտնուած էին, անկարելի կ'երեւէր ըն-
դունիլ որ դիակները կողոպտուած ըլլային: Եթէ գողնային,
ամէն բան կ'տեսնէին, այնպէս չէ՞: Բացայայտ է ասիկա:
Այն ատեն մէկ բացատրութիւն միայն էր մնար, այսինքն
թէ մեռելալը, իր եղբրական վախճանէն քանի մը օր առաջ
իր դրամին մէկ մասը գողցնել տուած կամ թէ ինքը չափ
կեանք մը անցուցած և մեծագումար դրամ ծախսած էր:

Վարպետը պահ մը իր խորհրդածութիւններուն մէջ
թաղուեցաւ: Յետոյ ըսաւ.

— Մը Հէրրի Բալմէր որչա՞փ դրամ ունէր վրան:

Քննիչը ուղղուեցաւ պզտիկ դրամարկդի մը քով որ կը
գտնուէր իր գրասենեակին մէջ:

— Անոր վրայէն գտնուած գօլոր բաները առժամապէս
հոս դրի, ըսաւ:

— Լա՛ւ ուրեմն, ես ձեզի պիտի ըսեմ թէ ի՞նչ
ունէր վրան: Նախ՝ մատներուն վրայ չորս մատանի ունէր,
որոնց երկուքը խիստ զեղեցիկ աղամանդներով զարդարուած
էին, ուրիշ մը՝ հիւանալի սուտակով մը և չորրորդ մը՝ շա-
փիւղայով մը:

— Ճի՛շդ է: Ահաւասիկ մատանիները, ըսաւ քննիչը,
սեղանին վրայ դնելով զանոնք:

Վարպետը ոտուզեց թէ ճի՛շդ անոնք էին, զորս տեսած
էր Հէրրի Բալմէրի մատներուն վրայ: Յետոյ շարունակեց.

— Ասոնցմէ զատ բարեկամս ունէր փողկապի ասեղ մը
մը հինգ փոքր աղամանդներով, որոնք դրուած էին չրջա-
նակի ձեւով:

— Ահաւասիկ:

— Դրամապանակին մէջ, գիտեմ, բաւական ոսկի ունէր:

— Երկու ոսկի միայն կը տեսնեմ հոս:

— Միայն երկու ոսկի: Բայց անկարելի՛ է:

Վարպետը նայեցաւ դրամապանակին մէջ: Արդարեւ
տեսաւ տասնի չափ արծաթ տուար, նաեւ 20 տուարնոց
երկու ոսկի:

— Ասիկա տարօրինակ է, մրմռաց: Ստուգապէս գիտեմ թէ շատ ոսկի ունէր վրան: Ձինչինաթիէն մեկնած պահուն, ըսաւ ինծի թէ պանքտոմսի վերածել տալու էր, թէ դրամապանակը շատ ծանր էր: Բայց շարունակեց: Հէրրի Բալմէր ռուսական կարմիր կաշիէ վայելուչ թղթապանակ մը ունէր, որ հինգ հազար տոլարէն աւելի կը պարունակէր:

Քննիչ Հոուլէթ զարմանքի ազդակ մը արձակեց,

— Ա՛հ, ո՛չ, այս անգամ այդպիսի բան չկայ: Ձեր ըսած թղթապանակին մէջ հազար տոլարէն աւելի չկայ:

— Է՛ր աւրեմն, հասկցանք, ըսաւ գաղտնի ոստիկանը հանդարտ ձայնով մը, հակառակ իր զգացած բուռն յուզումին: Ես ստուգապէս գիտեմ թէ Բալմէր հինգ հազար տոլարէն աւելի ունէր: Արդէն ըսի ձեզ թէ երէկ առաւուս, Ձինչինաթիի մէջ, իրեն ընկերացած էի մինչև պանքան, ուր գացած էր դրամը առնելու համար: Եւ յետոյ, ինծի ըսաւ թէ ճամբորդութեան մէջ միշտ պէտք էր որ մեծ գումար մը ունենար իր վրայ, ապա թէ ոչ հանգիստ չէր ըլլար: Արդ, նիւթապէս անկարելի է որ Ձինչինաթիէն մինչև հոս ճամբորդած միջոցին այդ բոլոր դրամը ծախսած ըլլայ:

— Բացայայտ է: Հարկադրուած ենք ուրեմն ընդունելու թէ կողոպտուած է:

— Նախ սպաննուած և յետոյ կողոպտուած է, համոզուած եմ ասոր, ըսաւ վարպետը: Եւ դժբախտաբար շատ հաւանական կ'երեւայ ինծի որ միւս տաւր զոհերը կամ գէթ անոնցմէ շատերը միեւնոյն կերպով մեռած ըլլան:

Քննիչ Հոուլէթ բուռն յուզումի մը ենթարկուած էր: Աթոռէն ելած էր և տենդոտ կերպով մը վեր վար կը պտտէր իր գրասենեակին մէջ:

— Մեծդ Աստուած, ճիշդ է արդեօք, ըսաւ: Ստուգիւ այդ բոլոր մահերը անձնասպանութիւններ չե՞ն արդեօք: Կարելի՞ է որ տարուան մը ընթացքին մէջ ամէնէն զարհուրելի ոճիրները գործուին մեր քաղաքին դուռներուն առջև ու ոչ ոք կասկածի:

— Աւա՛ղ, ինծի կուգայ որ այդպէս է, պատասխանեց փինքէրթըն:

— Բայց այն ատեն մարդասպանը ինչո՞ւ ամբողջ դրամը չէ առած: Ինչո՞ւ գոհարեղէնները ձգած է:

— Շատ պարզ և շատ դիւրահասկնալի է: Թշուառականը հոգ կը տանէր իր զոհերուն վրայ ձգելու անոնց գոհարեղէնները և մաս մը դրամ որպէս զի մտքէ անցընող չըլլայ թէ խնդիրը սպանութեան մը և գողութեան մը վրայ կրնայ ըլլալ: Դուք ալ կը տեսնէք թէ շատ պարագաներու մէջ յաջողած է կասկած չյարուցանել: Դրամին մէկ մասը միայն կ'առնէր: Այս կերպով, երբ դիակները կը գտնուէին, չէր կարծուեր թէ անոնցմէ բան մը պակասած ըլլար, քանի որ հոգ կը տանէր բաւական գումար մը ձգելու, որպէս զի ճանչնան թէ անոնք բարեկեցիկ մարդեր են: Այս զգուշութեան հակառակ, յետագայը մեծ աւար մը ձեռք կ'անցընէր: Այդ աւարը միմիայն Հէրրի Բալմէրի համար առ նուազն չորս հազար տոլարի կը հասնի:

Հոուլէթ վրդոված էր:

— Սոսկալի՛ բան, սոսկալի՛ բան, կ'ըսէր միշտ ողբազին: Բայց ի՞նչ ընելու է, ի՞նչ ընելու է:

— Բան մը ընելու չէ: Մարդու բան մի՛ ըսէք: Այնպէս ըրէք որ մէկը չկասկածի թէ ես հոս եմ և այս գործով կը զբաղիմ: Պէտք է որ մարդասպանը կամ մարդասպանները ինքզինքնին կատարեալ ապահովութեան մէջ կարծեն: Բոլորովին մինակ պիտի գործեմ և կրնամ բան մը երաշխաւորել ձեզ, Մր. Հոուլէթ, այսինքն սա՛ թէ Հինթընէն պիտի չմեկնիմ մինչև որ կատարելապէս չլուսաբանեմ գաղտնիքը:

— Շատ լաւ, Մր. Փինքէրթըն: Գիտեմ թէ գործը լաւ ձեռքերու մէջ է և թէ դո՛ւք կարող էր յաջողիլ:

— Հիմա, եկէք, Մր. Հոուլէթ, և դիակնարան տարէք զիս, կ'ենթադրեմ թէ Բալմէր բարեկամս դադարի մէջ դրուած է արդէն:

— Անշուշտ: Դիակին վրայ գտնուած թուղթերուն տեղեկութեանց համեմատ Բալմէրի ընտանիքին հեռագրեցի նիւ Եօրք և վայրկեանէ վայրկեան անոնց պատասխանին կ'սպասեմ:

— Ընտանիքը անշուշտ պիտի պատասխանէ խնդրելով

որ Մր. Բալէրի մարմինը Նիւ Եօրք փոխադրել տաք և ծախքը բնէք հանգուցեալին վրայ դանուած դրամէն, պատասխանեց վարպետը:

Երկու մարդիկը ոտականութեան պաշտօնատունէն մեկնեցան և դիակնարանին ճամբան բռնեցին, ուր շուտով հասան: Մեռելը իր դադադին մէջ կը հանգչէր, կէս մութ ընդարձակ սրահի մը մէջտեղ:

Գաղտնի ոտականը խորին յուզումով մը մօտեցաւ այն մարդուն, որուն հետ քանի մը տարիէ ի վեր բարեկամական յարաբերութիւններ կը մշակէր և որուն բարի սիրտն ու աչի իւնկարագիրը ուրիշներէն աւելի աղէկ զնահատած էր:

Մահախիտ դէմքը անպատում դարձուբանքի արտայայտութիւն մը ունէր:

Փինքէրթըն ծանր շարժումով մը ցոյց տուաւ դայն:

— Միւս մեռելներուն քով դէմքի այս արտայայտութիւնը տեսած էք, հարցուց:

— Այո՛, գրէթէ ամէնքն ալ ունէին:

— Ստիկա անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ անձնապանութիւն գործուած չէ: Եկէ՛ք, Մր. Հօուլէթ:

Դուրս ելան: Գաղտնի ոտականը հոն կանգ առաւ ու հարցուց:

— Մահուան ժայռին մօտերը բնակարաններ կա՞ն:

— Այո՛, լեռներուն ստորոտը ցրուած քանի մը պղտիկ աղարակներ կան: Միւս կողմէ, տասը վայրկեանի չափ հեռու այն տեղէն, ուր կ'սկսի ժայռին գաղաթը տանող ճամբան, Սէմիւրը Ուօրվիքի բանեցուցած և վեր ելող կամ վար իջող զբօսաշրջիկներուն յաճախած պանդոկը կը գտնուի:

— Տեղացիները շատ կ'երթա՞ն այդ պանդոկը:

— Կ'երեւայ թէ այդ պանդոկը աղէկ կը բանի: Ամէն պարագայի մէջ աւելորդ է ըսել թէ օտարականներն են որ ամէնէն մեծ շահերը կը հայթայթեն անոր:

— Կը հաւատամ որ այդպէս է: Զեղմէ կը բաժնուիմ: Մր. Հօուլէթ: Կ'ուզեմ անմիջապէս գործի սկսիլ և ամէն քանէ առաջ սա Մահուան հոշակաւոր ժայռը այցելել: Թե՛րեւս հոն շահեկան բաներ գտնեմ: Ըսել է թէ վեր ելելու համար մինակ ձեր ըսած ճամբա՞ն կայ:

— Կ'երեւայ թէ հիւսիսակողմի ճակտին վրայ նեղ, գրէթէ ուղղահայեաց ճամբայ մը կայ, որմէ կ'ելլեն երբեմն խիստ յանգուզն մագլցողներ: Բայց ասիկա հազուադէպ է: Այս տեղի մարդիկը իրենց ոսկորները ջախջախելու վտանգին չեն ենթարկեր ինքզինքնին: Գալով օտար զբօսաշրջիկներուն, անոնք ալ կը զգուշանան այդ ճամբէն, որ սոսկալի կերպով վտանգաւոր է: Կը նախընտրեմ սովորական ճամբան, որ հոճելի և անվտանգ է:

— Հարկաւ այդպէս պիտի ընեն: Մնաք բարով, Մր. Հօուլէթ: Նորէն կ'ըսեմ որ Հինթընի մէջ իմ ներկայութեանս և մեր ունեցած սոսկալի կասկածներուն խօսքը չընէք մէկուն:

— Շատ աղէկ, Մր. Փինքէրթըն: Բարի յաջողութիւն կը մաղթեմ ձեզի և կը յուսամ թէ քիչ ատենէն պիտի կրնաք լուսարանել այս գաղտնիքը:

— Բան մըն ալ ըսեմ: Ես զբօսաշրջիկ պիտի ձեւանամ և Ուօրվիքի պանդոկը պիտի բնակիմ: Կրնայ ըլլալ որ քանի մը օր հոն մնամ: Վստահելի երիտասարդի մը կը յանձնարարէք կայարան երթալ և տեսնել թէ այս օրերս նոր զբօսաշրջիկներ կուգա՞ն: Եթէ անոնց մէջ Մահուան ժայռը այցելելու դիտաւորութիւն ունեցողներ կան, ձեր երիտասարդը նամակատան ցրուիչի պէս կը հազուեցնէք և անմիջապէս երկանիւով կը զրկէք իմաց տալու համար ինծի: Միւսնոյն ատեն ինծի յանձնելու համար կուտաք կնքուած խոշոր պահարան մը, որ կարեւոր դուռ մը պարունակող յանձնարարեալ նամակի մը երեւոյթը ունենայ: Աւելորդ է ըսել թէ պահարանին մէջ հին թերթեր միայն կը դնէք և թուղթի պղտիկ կտորով մը կ'իմացնէք ինծի թէ ճամբայ ելող զբօսաշրջիկը ո՛վ է և ժամը քանիին պիտի հասնի Մահուան ժայռը: Ըսածներս դիւրաւ ըլլալիք բաներ են, այնպէս չէ՞:

— Այո՛, Մր. Փինքէրթըն: Ես իմ տրամադրութեանս տակ ունիմ վստահելի երիտասարդ մը, որ հիւսնալի կերպով պիտի կատարէ այս յանձնարարութիւնը: Կրնաք ապահով ըլլալ թէ ձեր ըսածները պիտի գործադրուին և դուք կատարելապէս գոհ պիտի մնաք:

— Լա՛ւ: Այդ յանձնարարեալ կեղծ նամակը պէտք է ուղղուի Մր. Ճօն Ճէքսընի:

Քննիչը նօթագրեց հասցէն, որմէ ետք երկու մարդիկը քաժնուեցան իրարմէ: Փինքէրթըն աշխոյժ քայլերով մեկնեցաւ Հինթընի փողորկ քաղաքէն դէպ ի Մահուան ժայռը, մինչ քննիչը իր գրասենեակը կը դռնար, խիստ դիւրահասկնալի յուզման մը մատնուած:

Սկսաւ դադարի ոտիկանին հրահանգները գործադրել: Ժամ մը ետքը, արթուն և ուշիմ դէմքով երիտասարդ մը, որուն Հօուլէթ ըսած էր պէտք եղածները լաւ վարձատրութիւն մը խոստանալէ ետք, կայարանին մէջ կեցած կը դիտէր եկող ճամբորդներուն վրայ հսկելու և զիտնալու թէ անոնք մտադրութիւն ունէ՞ն Մահուան ժայռը այցելելու:

Փողորկ ու խաղաղիկ Հինթըն քաղաքին մէջ ո՛չ ոք մտքէն կ'անցընէր թէ հոչակաւոր դադարի ոտիկան Նաթ Փինքէրթըն երեւան հանելու վրայ էր ամբողջ շաբաթ մը սուկալի ոճիրներու, որոնք գրէթէ քաղաքին դռներուն առջև գործուած էին:

ՕՏԱՐ ԶԲՕՍԱՇՐՁԻԿԸ

Փինքէրթըն արագ արագ կը յառաջանար, ո՛ր և է ընտկարանի մօտենալէ խուսափելով: Առ այժմ կ'ուզէր որ չտեսնուի: Երեք քառորդ ժամ քալելէ ետք, հասաւ Կրինպրայի լեռներուն առաջին ցից դարուվարները: Մեկուսացեալ բարձր սարահարթը, զոր ճիշդ իր դէմը կը տեսնէր, անշուշտ ա՛յն էր որ «Մահուան ժայռ» աղետալի անունը առած էր:

Ճամբուն վրայ, այն տեղին մօտ, ուրկէ կ'սկսէր լեռան դադաթը տանող նեղ արահետը, կը բարձրանար Սէմիւրը Ուօրվիք անուն մէկու մը պատկանող պանդոկը, ինչպէս ըսած էր Հօուլէթ, Վարպետը հո՛ս ալ չէր ուզեր որ զինքը տեսնեն: Ուստի մեծ շրջան մը սրաւ և ժայռուտ զանգուածին ստորոտէն դարձաւ առանց մէկէ մը նշմարուելու:

Շուտով հասաւ արեւելեան դառիթափին վրայ: Ապառաժը այդ կողմէ ցից էր և հողկէ էր որ տասնմէկ զոհերը անջրպետին մէջ դանավիծած էին, լեռան կողը այդ տեղ կը կազմէր տեսակ մը ուղղահայեաց պատ, զգլխիչ բարձրութեամբ: Վարը, կը տարածուէր քարերու անագին կոյտ մը որուն վրայ տարաբախտ մարդիկը բառին բուն նշանակութեամբ փշրուած, ջախջախուած ըլլալու էին: Չորս կողմը կը բարձրանային ո՛չ շատ բարձր մացառներ: Վարպետը անոնց իւրաքանչիւրին ետեւէն անցաւ և գետինը քննեց ու շագրութեամբ: Շատ հաւանական կը գտնէր որ յանցաւորները երկու հողի եղած ըլլային: Մէկը նենգօրէն կը հրէր զօհ ետեւի կողմէն ու անջրպետին մէջ կը դանավիծէր և միւսը վարը կը կենար և դիակը շուտով կը կողոպտէր: Յետոյ կը փախչէր ու մեղսակիցին կը միանար:

Եւ իրաւ, զազանի ոտիկանին վարժ աչքը մացառներէն մէկուն ետեւը խիստ որոշ կերպով տեսնուելիք հետքեր գտաւ: Այս տեղ հողը աւազուտ էր աւելի: Կարգ մը նշաններ կը ցուցնէին թէ մարդ մը բաւական ատեն տարածուած մնացած էր աւազին վրայ: Վարպետը նոյն իսկ խիստ որոշ կերպով տեսաւ երկու արմուկներու թողած նշանը:

Դիւրին էր հետեւցնել պոկէ թէ այդ մարդը փոքին վրայ պառկած, երկու արմուկներուն կրթնած և լրտեսած էր, մացառին ետեւը պահուրտելով: Բայց հաղիւ թէ դիակը լեռան ստորոտը դանավիծած, այդ մարդը մէկ ոտու մով ելած էր, մացառին շուրջը դառնալու ժամանակ իսկ ունեցած չէր ու մէջտեղէն անցած էր, ինչպէս կը վկայէին բազմաթիւ կոտորած ճիւղեր: Այս զննութիւնները կատարելէ ետք, Փինքէրթըն լեռան կատարը տանող արահետը զնայ և ետք, արագ արագ ուղղուեցաւ դէպ ի ժայռին դադաթը: Քալած ատեն խնամքով կը դիտէր չորս կողմը, բայց մասնաւոր բան մը չտեսաւ: Շուտով հասաւ դադաթը և կրցաւ հաստատել թէ տեսարանը հիւանալի գեղեցկութիւն մը ունէր: Այդ ժայռը, որուն եղերական անուն մը տուած էր ժողովուրդը, ճշմարտապէս արժանի էր որ բազմաթիւ զբօսաշրջիկներ այցելութեան դային:

ժայռին կատարը կը կազմէր նեղ սարահարթ մը, ուր շատ քիչ թիւով անձեր միայն կրնային կենալ միեւնոյն տեան: Գաղտնի ոստիկանը անմիջապէս տեսաւ որ Հինթընի քաղաքապետութիւնը, որ պարտաւոր էր սակայն հետաքրքրուիլ այս վայրով, քանի որ ապահովապէս կ'օգտուէր անոր հրապուրած օտարականներուն բազմութենէն, մտքէ իսկ անցուցած չէր վանդակապատ մը հաստատել արեւելեան զառիթափին վրայ բացուող անդունդին առջեւ:

Ինքնիշխան որոշեց այս պակասը զգացնել իշխանութիւններուն: Եթէ վանդակապատ մը գտնուած ըլլար, խորհրդաւոր մարդասպանը, որ անշուշտ այս տեղը ընտրած էր իր գոհերուն ետեւը սպասելու և վանոնք պարագութեան մէջ նետելու համար, պիտի չկրնար այսչափ դիւրաւ գլուխ հանել իր ոճիրներուն շարքը:

Գաղտնի ոստիկանը առաջին անգամ չգտաւ նեղ ճամբուն վերի բերանը, որուն խօսքը ըրած էր քննիչը: Սակայն քանի մը վայրկեան փնտռելուն պէս երեւան հանեց:

Լերան կատարը, հիւսիսակողմին վրայ, ժայռերու քանի մը հսկայ զանդուածներ կուտակուած էին իրարու վրայ: Մէջտեղը կար նեղ բացուածք մը, որ տեսակ մը միջին անցք կամ ծխնելոյզ մը կը կազմէր և ուրկէ մարդ մը կրնար դիւրաւ անցնիլ:

Վարպետը ոտքերուն և ձեռքերուն օգնութեամբ մտաւ այդ բացուածքին մէջ և անցքին ծայրը ուղղահայեաց կերպով իջնող ճամբան նշմարեց: Ժայռին կողին մէջ տեսակ մը պատուածք էր անիկա, որ մինչև ստորոտը կ'իջնէր և որմէ վարժ մաղլոցող մը կրնար վեր ելլել առանց մեծ դժուարութեան: Նախ փինքէրթըն առաջին ակնարկով հասկցաւ թէ մէկը քանիցս վեր ելած ըլլալու էր հոնկէ: Նոյն իսկ քարի խիտ թարմ կտորուածներ կը ցուցնէին թէ վերջին վերելքը մօտ ատենի գործ էր:

Վարպետը երկու ժամի մօտ մնաց ամէն կողմ պրպտելով: Կէս օրը անցած էր երբ որոշեց իջնել: Չէր կրցած մասնաւոր բան մը գտնել և այժմ կը մտադրէր երթալ այն պանդոկը, որ լերան ստորոտը կը գտնուէր:

Շատ կարելի կը գտնէր որ այդ պանդոկը յաճախակի

ընդունէր մարդասպաններուն այցելութիւնը: Արդարեւ հոն էր որ զբօսաշրջիկները սովոր էին մտնել և հանգիստ ընել վերելքի սկսելէ առաջ: Հետեւաբար դիւրին էր գտնոնք դիտել և անոնց ընթացքէն հասկնալ թէ հարուստ էին և շատ դրամ ունէին իրենց վրայ:

Գաղտնի ոստիկանը շուտով հասաւ դաշտին մէջ, դարձեալ ընդարձակ շրջան մը ըրաւ և մեծ ճամբան ելլելով ուղղուեցաւ պանդոկ, որպէս թէ ուղղակի քաղաքէն կուգար:

Պանդոկը շատ պարզ, միայնակ շէնք մըն էր, քարաշէն ու փայտաշէն: Դրան առջեւ մեծ թիւով սեղաններ և նստարաններ դրուած էին, բայց Նախ փինքէրթըն նախամեծար սեպեց սրահ մտնել: Հոն կը գտնուէին 5—6 յաճախորդներ: Կ'երեւի թէ մօտակայ գիւղացիներէն էին: Պանդոկապետը կարճահասակ, սեւ մօրուքով մարդ մը, կաշիէ ոտնամաններ հագած էր: Հաշուեցողանին ետեւը կեցած էր, մինչ ուրիշ մարդ մը, նրբամարմին և անպիս անմօրուս դէմքով, յաճախորդներուն կը ծառայէր:

Գաղտնի ոստիկանը հարուստ մարդոց անփոյթ գէմքը առաւ և ուղղուեցաւ դէպի սեղան մը, որուն առջեւ նստաւ:

Սպասաւորը, որ անոր ներս մտած պահուն արագ ակնարկով մը դիտած էր զինք, փուտկոտութեամբ վազեց և հարցուց թէ ի՞նչ կը փափաքէր:

— Շիշ մը գինի, աղէկ տեսակէն, բաւ փինքէրթըն: Սպասաւորը անհետացաւ և պանդոկապետը մօտեցաւ սիրուն ժպիտով մը:

— Տեղացի չէ՞ք, պարոն, հարցուց անոր:

— Ո՛չ, Կրինպրայի լեռներուն մէջ զբօսական պատչոններ ընելու եկած եմ:

— Շատ լաւ: Եթէ առաջնորդի մը պէտք ունիք...

Փինքէրթըն մերժելու շարժում մը ըրաւ:

— Ո՛չ, անօգուտ է, բաւ: Տրուիչը ինձի համար յանձնարարեալ նամակ մը բերաւ:

— Ո՛չ, մինչեւ հիմա չբերաւ:

— Մեծագուժար դրամի կ'սպասեմ և Հինթընի թղթատան պատուիրած եմ որ նամակը հոս, ձեր պանդոկը զրկեն:

Ուստի եթէ ցրուիչը Մր. ձօն ձէքսընի անուան նամակ մը բերէ, ինծի զրկեցէք:

— Շատ աղէկ, ըսաւ պանդոկապետը: Անշուշտ մեծ գումարի մը կ'սպասէք:

— Օ'հ, այո': Երբ վրաս շատ դրամ չունենամ, հանդիստ չեմ ըլլար: Կը վախնամ որ բան մը կուգայ գլխուս:

— Շատ իրաւունք ունիք: Եթէ ես ալ հարուստ ըլլայի, ձեզի սէս կ'ընէի, պատասխանեց Սէմ Ուօրվիք:

Սպասաւորը շիշ մը դինին բերաւ և փինքէրթըն հարիւր տոլարնոց պանքտոմս մը տուաւ: Վրադիրքէն լեցուն պարգեւ մը յատկացուց սպասաւորին:

Պաղանի ոտիկանը յետոյ ճոխ կերակուրներ բերել տուաւ, իւրաքանչիւր պնակին համար զատ զատ վճարեց և ամէն անդամուն առատ պարգեւ մը տուաւ, իր հարստութեանը վրայ բարձր գաղափար մը ներշնչելու համար հոն դառնալով բոլոր անձերուն: Աւելորդ է ըսել թէ, առանց յայտնի ընելու, ուշադրութեամբ կը դիտէր բոլոր յաճախորդները. բայց չտեսաւ մէկը, որ կասկածելի երեւար իրեն:

Ամենքն ալ բարի և բոլորովին անվնաս մարդիկ կ'երեւային: Եւ արդէն, շատ չանցած, իրարու ետեւէ մեկնեցան:

Փինքէրթըն պանդոկապետին մասին թեթեւ կասկած մը ունեցած էր տեսնելով որ անիկա կը հարցնէր իրեն թէ խոշոր գումարի՞ մը կ'սպասէր: Ուստի աչքէ չկորսնցուց թէ՛ դանիկա և թէ սպասաւորը: Բայց երկու մարդիկը համաձայն ըլլալու երեւոյթը չունէին բնաւ և վարպետը անոնց ընթացքին մէջ չնշմարեց բան մը, որ իր կասկածները հաստատելու հանգամանքը ունենար: Բայց երբ փինքէրթըն կը կասկածէր, դիւրին չէր իր այդ տպաւորութիւնը փարատել: Ինքնիրենը ըսաւ թէ պանդոկապետը կրնար խորամանկ չարագործ մը ըլլալ, որ ամենամեծ զգուշութիւններով միայն ի գործ կը դնէր իր ոճիրները: Փայռին շատ մօտը կը ընակէր: Կրնար քիչ ժամանակուան մէջ պանդոկէն դուրս ելլել, վեր բարձրանալ և դարձեալ պանդոկ դառնալ: Միւս կողմէ ուրիշ ո՛ր և է մէկէ աւելի աղէկ կրնար գիտնալ յաճախորդներուն վիճակը:

Երբ անոնք պանդոկին մէջ իրենց խմածին ու կերածին դրամը կը վճարէին, սպասաւորը դիւրաւ կրնար տեսնել թէ անոնք շատ դրամ ունէին իրենց վրայ: Ուստի հարկ էր աղէկ հսկել այդ Ուօրվիքին և անոր սպասաւորին վրայ:

Կէս օրը անցած էր և գաղանի ոտիկանը շատոնց աւարտած էր իր ճաշը: Պանդոկապետը եկաւ իր մօտը նստաւ և հարցուց թէ մտադի՞ր էր ցորեկը պտոյտ մը ևս ընել լեբան մէջ:

— Այո', ըսաւ փինքէրթըն: Կ'ուզէի հոս մօտը գտնուած Փայռին իրայ ելլել: Յայտնի է թէ հիանալի տեսարան մը կը պարզուի հոն:

— Եւ եթէ այդ միջոցին ցրուիչը գայ:

— Պիտի սպասէ: Եթէ իրեն ըսէք թէ լեցուն պարգեւ մը կայ, սիրով կ'սպասէ:

— Անշուշտ: Սակայն խորհուրդ կուտամ ձեզի որ այդ վերելքը վաղ առտուան ձգէք: Փայռին գաղաթէն դիտուած արեւին ծագումը շատ հիանալի է:

— Այդ պարագային արդեւք մը չկայ որ վաղ առտու ելլեմ: Գաղաքին մէջ ինծի պատմեցին թէ այս լեռը տեսակ մը խորհրդաւոր հրապոյր ի գործ կը դնէ մարդոց վրայ, որոնք կ'ուզեն իրենց կեանքը վերջացնել: Ծի՜շդ է:

— Աւա՛ղ, այո', շատ ցաւալի է, բայց կարելի չէ բան մը ընել: Նոյն իսկ մարդեր կան, որ շատ հեռու տեղերէ մինչեւ հոս կուգան անձնասպան ըլլալու համար:

— Յիմարութիւն է: Կրնային իրենց տեղը մնալ և գնդակ մը միտել իրենց գլուխին մէջ: Արդիւնքը միեւնոյնը պիտի ըլլար:

— Օ'հ, գնդակը կրնայ վրիպիլ կամ միմիայն վիրաւորել, ըսաւ պանդոկապետը ժպտելով: Ընդհակառակը Փայռին գաղաթէն ինքզինքը վար նետողը վստահ է մեռնելուն վրայ:

— Իրաւունք ունիք: Ինծի ըսին թէ տակաւին երէկ անձնասպանութիւն մը գործուած էր:

— Այո', Նիւ Եօքսֆի հարուստ պարոն մը:

— Զինքը տեսա՞ք:

— Այո՛: Վեր ելլելէ առաջ հոս մտաւ:

— Կարելի չէ՛: Եւ ի՞նչ տպաւորութիւն գործեց ձեր վրայ:

— Շատ հանդարտ և շատ լուրջ կ'երեւար: Սրահին մէջ միտ մինակ էր: Սա անկիւնը նստաւ ու սկսաւ իր ակնարակը հեռուն սեւեռել, որպէս թէ մեծ վիշտ մը ունեցած ըլլար: Դուրս ելած ատենը նոյն իսկ սա խօսքերը ըրի սպասաւորիս. «Ահաւասիկ մէկը, որ անձնասպանութեան թեկնածու կ'երեւայ»:

Յանկարծ դուրսէն լսուեցաւ երկանիւրի մը զանգակը: Քիչ մը ետք դուռը բացուեցաւ և ցրուիչ մը ներս մտնելով հարցուց.

— Ո՞ր. ձօն ձէքսըն հո՞ս է:

— Ե՛ս եմ: Ա՛հ, վերաջտէս նամակս եկաւ:

Յրուիչը, երիտասարդ տղայ մը, յառաջացաւ եւ վարպետին յանձնեց խոշոր նամակ մը, որ կարմիր կնքամոմի քանի մը դրոշմներով ծածկուած էր և զոր Փինքէրթըն առաւ ակներեւ գոհունակութիւնով մը: Յիսուն տղարի պարգեւ մը տուաւ ցրուիչին, որ շնորհակալութիւն յայտնեց ամենաշերմ ուրախութիւններով:

Յետոյ, ուրիշքի մը խմելէ ետք, պանդոկէն դուրս ելաւ, երկանիւրը նստաւ և Հինթընի ճամբան բռնեց:

Փինքէրթըն, կարծեցեալ նամակը զբաւնը դնելով ռսաւ.

— Ահաւասիկ քանի մը ամսուան համար պէտք եղած դրամը ունիմ դարձեալ:

Սէմիւրը Ուօրվիք հաղիւ ակնարկ մը ձգած էր իր յաճախորդին կողմը, մինչ անիկա նամակը կ'ստանար: Սակայն, հակառակ իր կեղծած անտարբեր երեւոյթին, Փինքէրթընի անանկ եկաւ թէ հետաքրքրութիւն մը կար անոր գէմքին վրայ:

Վերջալոյսին մօտ էր երբ վարպետը ոտքի ելաւ:

— Ես վեր պիտի ելլեմ, ըսաւ: Հոնկէ դիտուած մայրամուտը գրէթէ նոյնչափ գեղեցիկ պիտի ըլլայ որչափ արեւածագը:

— Անշուշտ, հաստատեց պանդոկապետը փութկոտու-

թեամբ: Եւ յետոյ, վերը, օրուան ամէն ժամուն տեսարանը գեղեցիկ է:

— Լաւ: Գիշերուան համար սենեակ մը կրնամ ունենալ օայնպէս չէ՛:

— Ձեր տրամադրութեան տակ է, պարոն:

Պանդոկապետը ետեւի կողմի դուռնէ մը դուրս ելաւ, մինչ Փինքէրթըն հաշուեսեղանին վրայ դաւաթ մը ուխաքէ ևս բերել կուտար սպասաւորին:

Գանի մը խօսք փոխանակեց անոր հետ, յետոյ դուրս ելաւ պանդոկէն և մութին մէջ անհետացաւ:

Դէպի ժայռը գացած ատեն կը խորհրդածէր:

— Այդ պանդոկապետին ընթացքին մէջ բան մը կայ, որ կասկածելի կ'երեւայ ինծի, ըսաւ ինքնիրեն, կարելի է որ արդէն մեկնած է պանդոկէն և ինծի կ'սպասէ ժայռին զաղաթը: Ամէն, պարագայի մէջ, մինչեւ որ չգիտնամ թէ ի՞նչպէս անականկալի կը բերէ իր զոհերը, նախապատիւ կը տեսնեմ ծխնելոյղէն ելլել: Ինծի անանկ կուգայ որ վերը պիտի գտնեմ զայն, փոքր ներքնուղիին մէջ, ժայռերու կոյտին տակ:

Գաղտնի ոտտիկանը, ստուգելէ ետք թէ զինքը լրտեսող չկար, ժայռին շրջանը ըրաւ արագօրէն, մինչեւ որ հասաւ ծխնելոյղին կեդրոնը:

ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Վերելքի ձեռնարկէն առաջ, Նաթ Փինքէրթըն զգեստին գրպանէն հանեց կնքուած նամակը և մէկ կողմէն պատուելով բացաւ զայն: Պահարանին մէջ հին լրագիրներ միայն կային: Բայց մէջտեղը կը գտնուէր պղտիկ տոմսակ մը, որուն վրայ վարպետը կրցաւ կարգալ հետեւեալ տողերը:

«Այսօր, կէս օրէ ետք, Հինթըն հասաւ անգլիացի Էօրտ մը, իր ամուսինին հետ: Եունիւրնի պանդոկը իջան, քայց մտադիր են առտուան ժամը երկուքին մեկնիլ ճիշդ

ժամանակին Մահուան ժայռը հասնելու և արեւածաղը դիտելու համար:

«Ապահովապէս ժամը 3ը քիչ մը անցած հոն պիտի ըլլան: Մեր մարդը լսե՛ր է անոնց ըսելը թէ վեր ելլելէ առաջ հանդիստ պիտի ընեն Սէմ Ուօրվիքի պանդոկին մէջ»:

Կարդալէ վերջ, Փինքէրթըն նամակը և տոմսակը զըրայանը դրաւ նորէն:

— Ամէն բան կարգին է, ըսաւ: Եթէ չյաջողիմ այս իրիկուն իսկ դիմակաղերձ ընել աւաղակները, ապահովապէս վաղ առտու պիտի ընեմ: Անգլիացի Լօրտերը միշտ շատ դրամ կ'ուենենան իրենց վրայ ու այդ թշուառականները անշուշտ պիտի ուզեն յափշտակել այդ դրամը: Է՛ ուրեմն, այսուհետեւ այդ «անձնասպանութիւնները» տեղի պիտի չունենան Մահուան ժայռին վրայ:

Այն ատեն վարպետը սկսաւ վերելքի, ճարտար մագլցողի մը ամբողջ տաղանդը ցոյց տալով: Ծունգերուն շնորհիւ կամաց կամաց բարձրացաւ նեղ ծխնելոյզէն, հոգ տանելով որ քար մը չգլտորի ոտքերուն տակ, վասն զի մինչեւ վար իջնալով անոր հանելիք ազմուկը պիտի մատնէր զինքը:

Քանի մը վայրկեան ետք զգլխի բարձրութեան մը վրայ կը գտուէր արդէն:

Ատրճանակը զգեստին առջեւի զրպանը դրած էր և շարունակ վեր կը նայէր: Արդարեւ եթէ մարդասպաններէն մէկուն դէմքը տեսնուէր հոն, վերը, կը վախցուէր որ թշուառականը կը փորձէր վար ձգել զինք, խոշոր քար մը նետելով ծխնելոյզին մէջ: Վարպետը ամէն բանէ առաջ առկէ խուսափիլ կ'ուզէր: Ուստի աղէկ մը որոշած էր որ եթէ վերէն երեւալիք մահուան դէմքը քիչ մը կասկածելի թուէր իրեն, առանց բոպէ մը կորսնցնելու կրակ պիտի ընէր անոր վրայ: Գաղտնի ոստիկանին զրութիւնը կրկնապէս վառնդաւոր էր ուրեմն: Նախ՝ վասն զի վերելքը ինքնին շատ վտանգաւոր էր և երկրորդ՝ վասն զի մարդասպանները, եթէ ժայռին գագաթը կը գտնուէին, կրնային քիչ մը ճարտարութիւն ցոյց տալով ծխնելոյզին խորը գահավիթել զինք:

Բայց Փինքէրթըն ա՛յնքան ճարտարութեամբ կը մագլցէր

որ ամենապզտիկ ազմուկ մը իսկ չէր հաներ: Այսու հանդերձ ոփոփանցի հառաչ մը արձակեց ծխնելոյզին ծայրը հասնելով: Գլուխը զգուշութեամբ երկնցուց վերի եզերքին վրայէն և նայեցաւ նեղ փապուղիին մէջ, որ ժայռերու կոյտին տակէն անցնելով, Մահուան ժայռին կատարը կ'առաջնորդէր: Քիչ մնաց որ զարմանքէն պիտի պոռար:

Փապուղիին մէջ մարդ մը փռուած էր գետինը և ուշադրութեամբ կը դիտէր ժայռին նեղ հարթավայրը, որուն վրայ վայրկեանէ վայրկեան կ'ապաստէր տեսնել օտար զրօսաշփոխին ժամանումը: Այն ատեն Փինքէրթըն ոտքի ելաւ և փապուղիին մէջ մտաւ: Յետոյ բարձր ձայնով ըսաւ.

— Սա՛ նայէ, կարծես թէ մէկը արդէն ինձմէ՛ առաջ ելեր է ծխնելոյզէն:

Սարսափի ազդողակ մը լսուեցաւ: Գետին վրայ պառկած մարդը ետին դարձաւ: Յետոյ, փապուղիէն դուրս սարդելով, վաղեց ժայռին հարթավայրին վրայ:

Փինքէրթըն անոր հետեւեցաւ ու ճանչցաւ... պանդոկապետ Սէմիւըլ Ուօրվիքը:

Պանդոկապետին դէմքը հաճելի բան մը չունէր: Սակայն ճիշդ մը ըրաւ ժպտելու համար:

— Ի՛նչ. Մը. ձէքսըն, դո՛ւք էք, ըսաւ: Ահաւասիկ անակնկալ մը:

— Ի՛նչ, անակնկալ, հարցուց գաղտնի ոստիկանը:

— Համարձակեր էք ծխնելոյզէն ելլել: Այդ ճամբան ո՞վ սովորեցուց ձեզի:

— Քաղաքին մէջ, Եունիընի պանդոկը խօսեցան, ես հոն լսեցի, պատասխանեց Փինքէրթըն: Պէտք է ըսեմ ձեզի, Մը. Ուօրվիք, թէ ես առաջին կարգի մագլցող մըն եմ: Ես Ալպեան լեռները ելած եմ և այնպիսի ծխնելոյզէ մը ելլելը ինձի համար տղու խաղ մըն է: Դո՛ւք ալ ծխնելոյզէն ելաք:

— Այո՛, պատասխանեց Ուօրվիք: Ես միշտ հոնկէ կ'անցնիմ երբ այս ժայռին վրայ ելլելու փափաք ունենամ: Միայն թէ, վերի կողմը հասած ատենս քիչ մը յօդնած դգասի ինքզինքս: Ես ձեզի պէս վարժուած չեմ վերելքներու, Գորս քիչ անգամ կը կատարեմ: Ասոր համար, այսինքն հանգիստ ընելու համար է որ վայրկեան մը պառկած մնացած էի ժայռերու կոյտին տակ դռնուած պղտիկ ներքնուղիին մէջ:

— Ա՛հ, ա՛հ, ամէն բան կը բացատրուի: Բայց վարը: պանդոկին մէջ ինչո՞ւ չըսէք թէ դո՛ւք ալ վեր ելլել կ'ուզէիք, հարցուց Փինքէրթըն: Վերելքը միտին կ'ընէինք:

Գաղտնի ոտտիկանը որոշապէս տեսաւ թէ այս հարցումը ի՛նչ արտնդութիւն պատճառեց Ուորվիքի, թէև անիկա ամէն ջանք կ'ընէր որ յայտնի չըլլայ:

— Բայց... եթէ գիտնայի թէ կ'ուզէիք ծխնելոյղէն վեր ելլել, բնականաբար դիտաւորութիւնս պիտի հաղորդէի ձեզի: Ընդհակառակը ենթադրեցի թէ պիտի ընտրէիք աւելի հանգստաւէտ և նուազ վտանգաւոր ճամբան, որուն կը հետեւին բոլոր զբօսաշրջիկները և միտքս դրած էի պզտիկ անակնկալ մը պատճառել ձեզի, ամէնէն առաջ հոս հասնելով, քանի որ ձեր առջեւէն վեր ելլելս պիտի չտեսնէիք:

Գաղտնի ոտտիկանը սկսաւ խնդալ:

— Ատիկա աղւոր գաղափար մըն էր, թէև չյաջողեցաւ: Ձեր բարի դիտաւորութիւնները կ'ընդունիմ դարձեալ և շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ:

Գահավէժին եզերքը յառաջացաւ, բայց հոգ տանելու աչքէ չհեռացնէ պանդոկապետը: Շատ լաւ նշմարեց Ուորվիք ալ իր կողմէ զինքը կը դիտէր գաղտագողի: Կ'արձեռն թէ նպատաւոր առիթի կը սպասէր օտարականը անդունդին մէջ գլորեցնելու համար:

— Իրաւ տեսարանը սքանչելի է հոս, ըսաւ վարպետը հանդարտ ձայնով մը: Վերջալոյսը բոլորովին տիրած է և հովիտը լեցուած է իրիկուան մշուշով: Տարօրինակ տպաւորութիւն մը կ'ընէ տեսքը այդ բոլոր գորշագոյն զանգուածներուն, սրո՞ք տեսակ մը հակահասանքներէ կը շարժին:

— Այո՛, ըսաւ Սէմիւրը Ուորվիք խապտ ձայնով մը: Իրաւ շատ գեղեցիկ է: Քիչ մը ծռեցէք եզերքէն և դիտեցէք ձեր ոտքերուն տակ բացուող գահավէժը: Այն ատեն է որ ձեր տակը ալեծուփ և վէտվէտուն ծով մը տեսնելու տպաւորութիւնը պիտի ունենաք ճշմարտապէս:

Փինքէրթըն գլուխը երերցուց և քայլ մը նախնջեց ակամայ:

— Ո՛չ, ըսաւ, աւելի աղէկ կը սեպեմ չփորձել: Ես

զլիսի պտոյտ ունիմ: Ուստի երբ լեռնէ մը մագլցիմ, պէտք է որ միշտ զգուշանամ վար նայելէ, ապա թէ ոչ զլիսի պտոյտ կ'ունենամ և անդունդին մէջ կ'իյնամ: Ասոր համար է որ միշտ վեր կը նայիմ:

— Ա՛հ, այն ատեն խնդիրը կը փոխուի: Բայց կ'ապա-հովցնեմ ձեզ թէ կը կորսնցնէք տեսարան մը, որ քիչ մը զլիսի պտոյտ ունենալու նեղութիւնը կ'արժէ ստուգիւ: Մի՛ վախնաք, ծռեցէք, ես կը բռնեմ ձեզ:

Այս խօսքերը բսելով, Ուորվիք Փինքէրթընի մօտեցած էր, բայց գաղտնի ոտտիկանէն ընդունեց կռուփի ա՛յնպիսի հարուած մը որ երերալով ընկրկեցաւ և քիչ միայն որ կռակի վրայ իյնար:

— Ո՛չ, ըսաւ վարպետը աճապարանքով և ամենաբուռն սարսափ կեղծելով, հանդարտ ձգեցէք զիս, Ձեմ սիրեր այն կատակները, ուր մարդ իր կեանքը կը վտանդէ: Դուք ձեր ուղածին չափ նայեցէք անդունդին մէջ, հոգս չէ, բայց ես չեմ նայիր: Եթէ զլիսի պտոյտը սկսի, պիտի չկրնաք բռնել զիս և ի վերջոյ երկուքս ալ վար պիտի իյնանք:

Պանդոկապետը սկսաւ խնդալ բայց ակամայ:

— Խելք մըն ալ ա՛ղ է, շատ վախկոտ էք, պարոն:

— Այո՛, վախկոտ եմ:

— Այդ պայմաններուն մէջ շատ կը զարմանամ որ ծխնելոյղէն վեր ելած էք:

— Օ՛հ, վեր ելլելը կ'եւլեմ, բայց վար իջնելու համար բնական է որ պիտի անցնիմ սովորական ճամբէն, որ շատ աւելի հանգստաւէտ է:

— Ի՛նչպէս, չէ՞ք ուզեր միևնոյն ճամբէն դառնալ: Ուրեմն դուք զբօսախաղի մարդ չէք և ձեր հուշակաւոր վերելքները սուտգրուց բաներ են: Եւ դեռ կ'ըսէք ինծի թէ Ալպեան լեռները ելած էք: Ձեմ հաւատոր:

Փինքէրթըն վերէն վար չափեց պանդոկապետը արժանապատուութիւնը վիրաւորուած մարդու մը երեւոյթով: Յետոյ ըսաւ խորիտ շեշտով մը.

— Կ'ուզէք հաւատացէք կ'ուզէք մի՛ հաւատաք: Ինծի համար կարեւորութիւն չունի, եւ նախ՝ ձեզի վերաբերած քան մը չէ:

— Ներեցէք, ըսաւ պանդոկապետը, միտքս ձեզ նախատեալ չէր: Ադ ըսել չուզեցի:

— Փոյթս չէ թէ ի՞նչ ըսել ուզեցիք: Եւ հիմա լռեցէք: Ձեմ ուզեր այլևս խօսիլ ձեզի հետ: Ձեր պանդոկին մէջ պիտի չբնակիմ: Անմիջապէս Հինթըն պիտի դառնամ և այս գիշեր իսկ պիտի մեկնիմ: Օր մը իսկ պիտի չմնամ այնպիսի տեղ մը, ուր մարդիկ այսչափ անքաղաքավար են:

Այսպէս խօսելով, ուղղուեցաւ դէպ ի նեղ արահետը, որ լերան հարաւային դառիթափին քովէն կ'անցնէր և կ'իջնէր հովտին մէջ: Պանդոկապետը անոր մօտ վազեց:

— Մի՛ բարկանաք ինձի դէմ, ըսաւ: Ձեզ վիրաւորելու մտադրութիւն չունէի:

— Թողէք որ անցնիմ, չո՛ւտ: Այլ ևս չեմ ուզեր գործ աւնենալ ձեզի հետ:

Պանդոկապետը կարծես թէ ընթացքը փոխել ուզեց: Անշուշտ մտածեց վէճ մը յարուցանել, որմէ պիտի օգտուէր, իր հակառակորդը անդունդին մէջ գլտորելու համար:

Ուստի ճամբան կտրեց Փինքէրթընի, որ անմիջապէս հասկեցաւ Ուօրվիքի դիտաւորութիւնը: Պանդոկապետին դէմքը դայրոյթէն կծկուած էր: Վարպետին երեսը նայեցաւ և սպռաց:

— Ի՞նչ է ձեր այս բրածը: Եթէ շարունակէք այդ լիրբ չեշտով խօսիլ ինձի հետ: ձեր դասը պիտի տամ:

Փինքէրթըն շտկուեցաւ:

— Կ'ուզէ՞ք թողուլ որ անցնիմ, այո՛ կամ ո՛չ, հարցուց խիստ ձայնով մը:

Նոյն միջոցին պանդոկապետը անոր օձիքէն բռնեց և ջանաց դէպ անդունդը քաշել զայն:

— Ո՛չ, ըսաւ: Նախ կ'ուզեմ ձեր դասը տալ: Ա՛հ, կը կարծէք թէ օտարականներ կրնա՞ն այսպէս մեր քաղաքը գալ և իրենց ուղածին պէս վարուիլ մեզի հետ:

— Թողէ՛ք զիս, ըսաւ Փինքէրթըն, որ ապառաժի մը պէս անշարժ կեցած էր:

— Ո՛չ, կ'ուզեմ...

Չկրցաւ աւելի բան մը ըսել, վասնզի նոյն վայրկեանին

իր հակառակորդէն ընդունեց կռուփի քանի մը ա՛յնչափ բուռն հարուածներ որ գլխիվայր ինկաւ և հողին վրայ փռուեցաւ մնաց, առանց շարժում մը ընելու:

Նախ Փինքէրթըն արհամարհալից ակնարկ մը ձգեց անոր վրայ: Յետոյ սկսաւ իջնել այն հաստաւետ ճամբէն, զոր կը գործածէին զբօսաշրջիկները:

— Սպասեցէք, թշուառակա՛ն, կը մրմար գաղտնի ոտափկանը, ճամբան գացած ատեն: Ես իմ վրաս կ'առնեմ ձեր շահատակութիւններուն վերջ մը տալու պաշտօնը: Կը յուսամ թէ անգլիացի Լօրտը ձեզ հոն պիտի տանի իրեն հետ ու այն ատեն ձեր հաշիւը պիտի կարգադրուի:

Փինքէրթըն ժայռին ստորոտը հասներուն պէս ծռեցաւ ու յառաջացաւ, հոգ տանելով կիսովին ծռած մնալու, լեռը շրջապատող թաւուտներուն մէջտեղ, այսպէս մօտենալով արեւելեան դառիթափին: Թաւուտէ թաւուտ սարդեցաւ անաղձուկ և վերջապէս հասաւ խիստ մօտը այն թաւուտին, որուն ետեւ հետքեր գտած էր ցորեկին:

Տեսաւ ինչ որ կը սպասէր տեսնել: Մարդ մը ամբողջ հասակովը տարածուած էր հողին վրայ և լերան կատարը կ'դիտէր ուշադրութեամբ: Նախ Փինքէրթըն բոլորովին ծածկուած էր, այնպէս որ յարաձուռն մթութեան հետեւանքով ամէնէն վարժ աչքն իսկ պիտի չկրնար նշմարել զայն:

Կաղտնի ոտափկանը այսպէս կէս ժամ մնաց իր դիտաբանին մէջ: Այս միջոցին բան մը չպատահեցաւ:

Յետոյ կիսաձայն կոչ մը լսեց:

— Տէյվիտ Սօլմ, է՛, հոն՝ վա՛րը:

Թաւուտին ետեւ ծածկուած մարդը շտկուեցաւ:

— Հոս եմ, պատասխանեց: Դո՛ւք էք, Ուօրվիք:

— Այո՛:

Թաւուտներուն մէջէն աղձուկ ելաւ: Մօայլ կերպարանք մը երեւցաւ: Երկրորդ անձը, որուն ձայնէն ճանչցած էր վարպետը և հասկցած էր թէ անիկա պանդոկին սպասաւորն էր, հիմա ոտքի ելած էր: Ուօրվիք անոր մօտը դնաց:

— Ի՞նչ կայ ուրեմն, հարցուց Սօլմ ցած ձայնով: Սպասեցի ու սպասեցի, բայց բան մը չտեսայ:

— Այո՛, ըսաւ Ուօրվիք, ակռաները կճրտելով: Երեւակայեցէք որ մեր մարդը ծխելոյդէն մազլցեցաւ և անա-կնկալի բերաւ զիս, մինչ պառկած էի ներքնուդին մէջ:

— Չա՛ր սատանայ, մոլտաց սպասաւորը:

— Յետոյ իջաւ արահետէն և ուղղակի Հինթըն դար-ձաւ կառախուժը նստելու համար:

— Ըսել է թէ վերը բան մը չկրցա՛ք ընել:

— Ո՛չ: Ամէն բան փորձեցի, նոյն խակ կռիւ յարուցի, բայց գետինը գլտորեցայ գէշ կերպով: Այդ անասունը կռիւմարտութեան մէջ շատ վարպետ է:

— Ուրեմն ընելի՛ք բան մը չկայ, դործը վրիպեցաւ: Ահա այսչափ: Թերեւս շուտով փոխարինութիւն մը պիտի ունենանք:

Երկու մարդիկը հեռացան պանդոկին ուղղութեամբ և փինքէրթըն չկրցաւ լսել խօսակցութեան վերջին մասը:

Նախ հոգին վրայ երկնցած մնաց: Յետոյ երբ անոնք հեռացան, ոտքի ելաւ և անոնց ետեւէն գնաց:

ԴԻՄԱԿԱԶԵՐԾ

Տակաւին մուս-մութ էր, բայց արեւելքէն տկար նշոյլ մը կ'երեւար արդէն: Ո՛րք էր ժամ չանցած, ցորեկուան ձա-հանչաղեղ ասաղը հորիզոնին վրայ պիտի բարձրանար և ցիշերուան աղլամուղլը պիտի փարատէր:

Առտուան այդ ժամուն մէկը զարկաւ Սէմիւրը Ուօր-վիքի պանդոկին դրան և էրիկ մարդու ձայն մը պոռաց.

— Է՛յ, պանդոկապետ, բացէ՛ք, կ'աղաչեմ:

Վայրկեան մը ետք ներսէն հարցուցին.

— Ո՞վ է ան:

— Զբօսաչրջիկներ, որոնք ժայռին վրայ ելլել կ'ուզեն: Միայն, եթէ անկէ առաջ դաւաթ մը թէյ տալ ուզէք որպէս ջիւ քիչ մը կաղդուրուինք, հաճոյք պիտի պատճառէք մեզի:

— Բայց անշուշտ, պարոն, սիրով:

Իոկոյն լոյս մը վառեցաւ ներսը: Յետոյ պանդոկապետը դուռը բացաւ և զբօսաչրջիկները ներս մտցուց:

Պարոն մը և կին մըն էին, զբօսախաղի վայելուչ տա-րազներով: Մեծ սրահը մտան պանդոկապետին հետ, որ բարի գալուստի խօսքեր և մեծարանքներ կ'ընէր: Սեզանի մը առջեւ նստան: Սէմիւրը շուտով վառեց սամաւարը, որ հաշուեսեղանին վրայ էր: Յետոյ անոնց մօտ գնաց:

Բայց միեւնոյն ատեն, ճամբուն վրայ, մարդ մը կը սպրդէր դէպ ի պանդոկին կողմը:

Նորեկը ականջ դրաւ և ականարկ մը նետեց սրահին մէջ:

Նաթ փինքէրթընն էր, որ պանդոկին մօտերը լսած էր Լօրտին և անոր ամուսինին ժամանումը և որ հիմա կը գտնուէր իր գննարանին մէջ:

— Պարոնը և տիկինը հոս մօտը գտնուած ապառաժը ելլել կ'ուզեն, այնպէս չէ՛, հարցուց պանդոկապետը:

— Այո՛: Կ'երեւայ թէ հոն՝ վերը մարդ ներկայ կը գտնուի հիանալի արեւածագի մը:

— Ճիշտ է: Առաջնորդ մը կ'ուզէ՛ք:

— Անօդուտ է: Մեզի ըսին թէ ճամբան ու է վտանգ չի ներկայացներ և շատ դիւրին կը գտնուի: Մեր ծառանե-րը Հինթըն ձգեցինք որպէս զի պտոյտը բոլորովին առանձին ընենք:

— Լա՛ւ: Հաճեցէք ներողամիտ ըլլալ անգաղտնապա-հութեան: Իր գալուստը քանի մը ժամ առաջ ծանուցուած Լօրտ Մըրրիի՛ հետ է որ պատիւ ունիմ խօսելու:

Ստարականը գլուխը երերցուց:

— Ո՛չ, ըսաւ: Ես Լոնտոնցի Լօրտ Քլօվէրսթընն եմ:

Պանդոկապետը կրկնապատկեց քաղաքավարութիւնը և նե-րում խնդրեց այն հարցումին համար, զոր ընելու յանդը-նութիւնը ունեցած էր: Փինքէրթըն, որ ամբողջ տեսարա-նին ներկայ գտնուած էր, դժուարութիւն չկրեց թշուառա-կանին դիտաւորութիւնը հասկնալու համար: Անիկա պար-զապէս գիտնալ ուզած էր թէ որո՞ւ հետ էր գործը: Լօրտին պատասխանին համեմատ պիտի տեսնէր թէ ընելի՛ք ձեռնարկ մը կա՞ր:

Արդարեւ ներելի չէր տարակուսիլ որ անիկա նոր ոճի-ր մը կը պատրաստէր: Այն պահուն, երբ Ուօրվիք հեռացաւ սեղանէն, որուն առջեւ նստած էին Լօրտը և կինը, սրահ կը մտնէր սպասաւորը, որ այդ միջոցին ելած էր: Թէյը պատրաստեց և հրամցուց: Անգլիացին անմիջապէս գրպա-

նէն հանեց լեցուն թղթապանակ մը, զոր բացաւ, մինչ սպասաւորը գաղտադողի կը դիտէր զայն:

Լօրտը առատօրէն վճարեց և տուաւ լեցուն պարգեւ մը, զոր Տէյվիտ Սօլմ, սպասաւորը, գրպանեց, չգիտնալով թէ ինչպէս յայտնէ իր շնորհակալութիւնը: Վարպետը բաւական բան տեսած էր: Ուստի աւելի չսպասեց: Իր զննարանէն մեկնեցաւ ու պանդոկին շատ մօտը դռնուած թաւառներուն ետեւ սպրդեցաւ: Հաղիւ թէ հոն ծածկուած էր, տեսաւ որ մարդկային ձեւ մը պանդոկին ետեւէն սպրդեցաւ, յետոյ, թաւառներուն առջեւէն անցնելով, արագ արագ ուղղուեցաւ Ժայռին կողմը:

Ապահովապէս պանդոկապետն էր, որ ծխնելոյզէն վեր պիտի ելլէր իր դռներուն սպասելու համար: Ուստի Նաթ ֆինքէրթըն զրօսաշրջիկներուն ճամբան ընտրեց վեր ելլելու համար: Արդէն կը դիտէր այն տարտամ կիսալոյսը, որ սովորաբար կը կանխէ արեւածագը: Փինքէրթըն կրցածին չափ շուտ վեր ելաւ, վասն զի կ'ուզէր պանդոկապետէն առաջ հասնիլ Ժայռին վրայ:

Վերջապէս գագաթը հասաւ քրտնաթոր վիճակի մէջ: Նիւթապէս անկարելի էր որ Սէմիւըլ Ուօրվիք իրմէ առաջ եկած ըլլար: Վարպետը անշուշտ մօտեցաւ պատիկ ներքնուղիին, որ Ժայռերու կոյտերուն տակ կը գտնուէր և զգուշաւոր ակնարկ մը ձգեց հոն: Տակաւին մարդ չկար: Փինքէրթըն յանդգնօրէն ներս մտաւ և առանց աղմուկի մօտենալով ծխնելոյզին բերնին, գլուխը մեղմիւ երկնցուց: Բայց շուտով ետ քաշեց: Իրմէ հազիւ երեք մէդր վար նշմարած էր Ուօրվիքը, որ նեղ անցքին մէջէն կը բարձրանար: Բիշ ժամանակի մէջ այս դժուարին վերելքը կատարելու համար ստուգիւ հարկ էր որ պանդոկապետը առաջնակարգ մագլցող մը եղած ըլլար: Փինքէրթըն աճապարանքով դուրս ելաւ ներքնուղիէն:

Ամէն բանէ առաջ պէտք էր չնշմարուիլ Անդլիացիին և կնոջը կողմէ, երբ անոնք Ժայռին գագաթը հասնէին, վասն զի զինքը տեսնելով, ապահովապէս զարմանքի աղտոյակ մը պիտի արձակէին, որ ներքնուղիին մէջ պահուած թշուառականին ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրէր: Ուստի ֆինքէրթըն Ժայռերու կոյտերուն վրայ ելաւ: Անոնք արտաքին կողմէն կը կաղմէին տեսակ մը շատ նեղ ցցուածք, որ կերպով մը անդունդին վրայ կախուած էր: Վարպետը հոն պահուըտեցաւ, այնպէս որ գագաթէն կարելի չէր նշ-

մարել զինքը: Գրպանէն կաշիէ ամուր փոկ մը հանեց և հանգոյց մը շինեց: Որոշած էր զարհուրելի աւազակը բռնել այդ զէնքով, որուն գործածումը ընտանի էր իրեն: Արեւելքէն եկող զեփիւս մը կը ծանուցանէր թէ արեւին ծագումը մօտ էր: Ամենախորին լուսթիւն կը տիրէր, զոր արշալոյսը ողջունելու համար օդին մէջ սաւառնող թռչունի մը ճիշդ միայն կ'ընդհատէր երբեմն:

Նեղ անցքին բերանը ուղղակի կերպով կը գտնուէր այն ապառաժի կոյտին ներքեւ, որուն վրայ ֆինքէրթըն պահակ կ'սպասէր: Գաղտնի ոտտիկանը անողորմ ժպիտ մը ունեցաւ մտածելով թէ իր տակը, քանի մը մէդր հեռուն պահուրտած ապիրատը, — այն յոռեղոյն ոճրագործներէն մին, որուն երբեք հանդիպած ըլլար իր երկարատեւ ասպարէզին մէջ — բնաւ չէր կասկածեր թէ քանի մը վայրկեանէն պիտի ստանար իր բոլոր ոճիրներուն արժանաւոր վարձատրութիւնը:

Կէս ժամ անցաւ այսպէս լուռ սպասումի մը մէջ: Ծիշտ ժամանակ էր որ երկու զրօսաշրջիկները գային, եթէ կ'ուզէին արեւածագին վրայ հիանալ իր բոլոր շքեղութեանը մէջ, վասն զի երկինքը արդէն կ'սկսէր կարմրիլ արեւելքի կողմէն և առնել այն հիանալի գոյնը, որ ճաճանչազեղ աստղին երեւումէն առաջ կը տեսնուի: Յանկարծ արանետին վրայ ձայներ և խնդուքներ լսուեցան:

— Ծուռով հասանք, Էտկար, ըսաւ նորատի կինը: Ահ, իրաւ որ գեղեցիկ վերելք մըն էր:

— Այո՛, քաջաբար գլուխ հանեցիք զայն, սիրելիս, պատասխանեց երիտասարդ Լօրտը գորովալից ձայնով մը:

Վայրկեան մը ետք ֆինքէրթըն տեսաւ որ երկու երիտասարդները, որոնք մեղրալուսնի ճամբորդութիւն կատարող ամուլ մըն էին, ոտք դրին Ժայռին գագաթին վրայ:

— Ահ, տեսէք, պոռաց կինը խկոյն, տեսէք ի՞նչ գեղեցիկ է: Իրաւ որ հոս ելլելը կ'արժէ եղեր: Տեսէք, մշուշը արդէն կ'սկսի հեռանալ հովիտէն և քիչ մը ետքը, երբ արեւը չ'ընդէն գունդի մը պէս երեւայ հորիզոնին վրայ, իր յաղթական ճառագայթները պիտի պատուեն մառախուղի և շողի վարագոյրները, որ տակաւին մեր աչքէն կը ծածկեն կանաչազեղ դաշտերն ու մարգագետինները:

Լօրտ Բլէվէրսթըն գորովանքով նայեցաւ իր ծաղկաւոր ամուսինին, որայնչափ խանդավառութեամբ կը խօսէր բնութեան գեղեցկութիւններուն վրայ:

— Այո՛, հիանալի՛ տեսարան մըն է, ըսաւ Լօրտը: Բայց

քիչ մը աւելի մօտեցէ՞ք հիւսիսակողմէն: Վախնալու պէտք չունիք, սիրելիս, ես կը բռնեմ ձեզ:

Կինը երկչոտ քայլերով մօտեցաւ և ամուսինին քովը կենալով, դիտեց իր աչքերուն առջեւ պարզուած անծայրածիր անջրպետը և այն պզտիկ ճերմակ ամպերը, որ կ'անցնէին առտուան առաջին լոյսերովը գունաւորուած կապոյտ երկինքին վրայէն: Նաթ Փինքէրթըն իր գտնուած ժայռի կոյտին վրայ կիսովին ելաւ ու կազմ ու պատրաստ գտնուեցաւ փոկը նետելու:

— Լսեցի՞ք, սիրելիս, ինչ որ պատմեցին մեզ Հինթընի պանդոկին մէջ, հարցուց Լօրտը: Կ'երեւայ թէ տարիէ մը ի վեր բազմաթիւ անձեր այս ժայռին բարձունքէն, այսինքն ճիշդ մեր գտնուած տեղէն վար նետուած են: Դժբախտներ էին անոնք որ իրենց կեանքին վերջ տալ ուզեցին:

Կինը սարսուռ մը զգաց:

— Խեղճ մարդիկներ, ըսաւ: Օ'հ, եկէ՛ք, հող չկենանք: Չեմ գիտեր ի'նչ անձկութիւն մը կը սեղմէ սիրտս մտածելով թէ ա'յնչափ դժբախտներ կորան մեր ոտքերուն տակ բացուած անուշի դահաւանդին մէջ:

Երկու ամուսինները չտեսան որ մարդ մը անշուշտ դուրս կ'ելէր ժայռերու կոյտին տակ պահուած ծակէն, յետոյ կը շտկուէր, Ոտքի կենալուն պէս մարդը շատ մեղմիւ յառաջացաւ, երկու թեւերը երկնցուց և ոտտում մը ըրաւ դէպ առաջ: Թշուառականը ուզած էր յանկարծ հրել երկու երկաթափայլները, որ կասկած մը չունէին, և անդունդին խորը զլտորել զանոնք:

Բայց ոճրագործը իր զոհերուն չհասած, կաշիէ փոկ մը (գայլը) սուլեց օդին մէջ: Մարդը պարանոցին վրայ զարհուրելի ցնցում մը զգաց, մինչ բան մը կը սեղմէր վիզը և խեղդամահ կ'ընէր: Գաղտնի ոտտիկանին փոկը մաթիմաթիքական ճշդութեամբ հասած էր իր նպատակին և թշուառականը կռնակի վրայ ինչպէս խռսլոտ աղաղակ մը արձակելով:

Թշուառականին հողին Փինքէրթընի ձեռքէն էր: Գաղտնի ոտտիկանը ժայռերու կոյտին բարձունքէն ցատկեց և ինչպէս ա'յնչափ բարեբախտութեամբ անկարողութեան մատնուած հակառակորդին քովը: Լօրտ և Լէտի Քլէվէրսթըն ետեւին զարձած էին զարհուրած և իրենց աչքին առջեւ պարզուած անսովոր տեսարանը կը դիտէին: Նախ տեսան զետնին վրայ փռուած և կիսովին խեղդամահ եղած մարդ մը: Յետոյ, վայրկեան մը ետք, ուրիշ մարդ մը եկաւ ծըն-

րագրեց առաջինին քովը, անոր ոտքերն ու ձեռքերը կապեց և բերանը դոցեց կաշկանդեց: Գետինը պառկած մարդը իրաւ է թէ յուսահատական դիմադրութիւն մը ըրաւ, բայց ի վիճակի չէր իր հակառակորդին հետ պայքարելու և քիչ ատենէն անկարող եղաւ ամենափոքր շարժում մը ընելու: Կոյր մոլեգնութեան մը ենթակայ ըլլալով, փորձեց կապերը խզել: Յաջողելու համար այնպիսի ճիգեր ըրաւ որ ճակտին երակներուն ուռիլը կը տեսնուէր: Անոնք կարծես թէ պիտի պայթէին: Բայց չուանները աղէկ առկայցին և բերնագայլը թոյլ չտուաւ որ միակ խօսք մը արտասանէր: Յաղթականը ելաւ վերջապէս և քաղաքավարութեամբ խոնարհեցաւ երիտասարդ ամուսին առջեւ, որ սարսափէն անխօս մնացած էր:

— Ներողամիտ եղէ՛ք, ըսաւ կատարեալ ճէնթըլմէնի մը շեշտովը և ձեւերովը, անունս Նաթ Փինքէրթըն է և դադարնի ոտտիկան եմ Նիւ Սօքթի մէջ:

Կալանաւորը յանկարծական շարժում մը ըրաւ այս հուշակաւոր և ահաբեկու անունը լսելով և կարելի եղաւ անսահման սոսկում մը կարգաւ անոր դէմքին վրայ: Իսկ Անգլիացին չէր ուզեր ականջներուն հաւատալ:

— Ի'նչ, պառայ, դուք Նաթ Փինքէրթընն էք, այն մեծանուն գաղտնի ոտտիկանը, որուն քաջագործութիւնները կը պատմեն ո'չ միայն Ամերիկայի, այլ նաեւ իմ հայրենիքիս՝ Անգլիոյ մէջ:

Եւ նոյն իսկ առանց պատասխանի մը սպասելու, ըսաւ կնոջը.

— Նայեցէ՛ք սա մարդուն, Էլէ'ն: Բովանդակ Ամերիկայի ամէնէն նշանաւոր գաղտնի ոտտիկանն է: Ա. հ, ընաւ չէի սպասեր որ զինքը ճանչնամ այստեղ, այս մենաւոր ժայռին գաղաթին վրայ:

Այն ատեն Լօրտն ալ ինքզինքը ներկայացուց: Յետոյ մատովը ցոյց տուաւ կալանաւորը և հարցուց.

— Ըսել է թէ մինչև հոս եկաք ոճրագործ մը հետապնդելու:

— Այո՛, Միլօրտ և Միլէտի, ըսաւ վարպետը հանդարտօրէն: Երկուքդ ալ, առանց կասկածելու, սոսկալի վտանգի մը ենթարկուեցաք: Քիչ մը առաջ կը խօսէիք բազմաթիւ անձնասպանութիւններու վրայ, որոնք կատարուեցան այս տեղ: Ծիշդ չէ՞:

— Այո՛, Հինթընի ետեւիւն պանդոկին մէջ, ուր իջած ենք, այնպէս կ'ըսէին:

— Ի՛նչ ուրեմն, անոնք ո՛չ թէ անձնասպանութիւններ, այլ սպանութիւններ էին, շարունակեց գաղտնի ոստիկանը և մարդասպանն ալ սա՛ թշուառականն է: Իր դոները վար զլտորեց այս ժայռին բարձունքէն, որուն ստորոտը անոնց անկումին կ'սպասէր իր մեղսակիցը՝ սպասաւոր Տէյվիտ Սօլմ, դիակներուն վրայէն կողոպտելու համար անոնց դրամին մեծագոյն մասը: Այս կերպով թշուառականները կրցան հազդին աւար մը ձեռք անցընել առանց կասկածի ենթարկուելու, վասն զի խոհեմաբար հոգ կը տանէին իրենց գոհերուն ձգելու անոնց գոհարեղէնները և բաւական դրամ, որպէս զի ո՛չ ոք մտքէն անցընէ թէ սպանութիւն մը գործուած և գողութիւն մը յաջորդած է անոր: Եթէ ժամանակին չմիջամտէի, երկուքդ ալ հիմա ջախջախուած պիտի ըլլայիք անդունդին խորը, և այսօրուան թերթերը պիտի պատմէին թէ Լօրտ Քլէյվերսթըն և Եմուսինը անձնասպան եղած էին ինքզինքնին վար նետելով Մահուան Ժայռին բարձունքէն:

Երկու ամուսինները կարծես թէ քարացած էին: Լէտի Քլէյվերսթըն դեբ դեղին կտրած էր և վար չէյնալու համար ստիպուեցաւ ամուսինին կրթնիլ:

— Զեր յուզումը հանդարտեցուցէք, ըսաւ Փինքէրթըն: Այլ ևս վտանգ չկայ և այսուհետեւ ո՛չ ոք «անձնասպան» պիտի ըլլայ հոս: Երախտապարտ պիտի ըլլամ ձեզ, Միլօրտ, եթէ բարեհաճիք վայրկեան մը հսկել կալանաւորիս վրայ: Պէտք է շուտով վար իջնեմ և ձերբակալեմ անոր մեղսակիցը, որ թաւուտներուն մէջ պահուըտած, կ'սպասէ որ ժայռին ստորոտը իյնաք:

— Բայց սիրով կը հսկեմ: Հոս պիտի մնամ մինչեւ որ դառնաք և կը խոստանամ ձեզի որ չարագործը տեղէն պիտի չջարժի, ըսաւ Անգլիացին, Պրաունինկ ատրճանակ մը հանելով գրպանէն:

Կինն ալ վերջապէս ինքզինքը գտաւ և սոսկումով ու արհամարհանքով լեցուն ակնարկ մը ձգեց կալանաւորին վրայ, որ իր անդօր կատաղութեանը մէջ դետնին վրայ կը տապալտէր, մինչ աչքերը բառին բուն նշանակութեամբ դուրս կ'ելլէին ակնակապիճներէն:

Փինքէրթըն դարձեալ սպրդեցաւ ներքնուղիին մէջ: Աւելի շուտ իջնելու համար կ'ուզէր ծխնելոյզէն անցնիլ:

Նեղ ծակին մէջ սահեցաւ: Երբեմն իսկապէս մտահոգիչ արագութիւնով մը կ'իջնէր, բայց վերջապէս, իր ճարտարութեանը շնորհիւ, տասը վայրկեան ետք ժայռին ստորոտը հասաւ անարգել: Ամենամեծ գգուշութիւններով ուղղուեցաւ դէպ այն տեղը, ուր Տէյվիտ Սօլմ պահուըտած էր: Դադանի ոստիկանը հոգ կը տանէր շրջան մը ընել ետեւի կողմէն հասնելու համար: Երբ մօտեցաւ այն թաւուտին, ուր Տէյվիտ Սօլմ տարածուած էր, տեսաւ որ անիկա մտահոգ և յուզուած կ'երևէր: Անշուշտ կ'ըսէր ինքնիրեն թէ ժամանակը կ'անցնէր: Նոր ձախողութենէ մը վախնալ կ'սկսէր:

Յանկարծ իր ետեւը աղմուկ լսուեցաւ: Ասդին պիտի դառնար, բայց նոյն պահուն զգաց որ ծանր մարմին մը կ'իյնար ուսին վրայ: Գունքին զարնուած կռուփի ահաւոր հարուած մը դետին փռեց դինքը զգայալիկ: Փինքէրթըն կաշկանդեց զայն, այնպէս որ թշուառականը չկրցաւ այլևս ամենափոքր շարժում մը ընել: Աւելի գգուշութեան համար, ծառի մը կապեց զայն: Երբ Տէյվիտ Սօլմ սթափելով նաչեցաւ, սարսափով ճանչցաւ այն մարդը, որ առջի օր Սէմիւրլ Ուօրվիթի պանդոկը ներկայացած էր ձօն ձէքսըն անունով:

— Այլ ևս նոր ոճիր պիտի չգործէք, Տէյվիտ Սօլմ, պոռաց գաղտնի ոստիկանը: Սէմիւրլ Ուօրվիթ վերն է կապուած կաշկանդուած և Անգլիացիին խիստ հակողութեանը ենթարկուած: Դահիճին գործ բացուեցաւ:

Թշուառականը խուլ հայնոյանք մը արձակեց:

— Ի՛նչ կ'ուզէք ինձմէ, ըսաւ ակաւները կճրտելով: Ես գէշութիւն մը չեմ ըրած:

— Պիտի տեսնենք, պատասխանեց գաղտնի ոստիկանը: Նաթ Փինքէրթըն սովորութիւն չունի անմեղներ ձերբակալելու:

— Նաթ Փինքէրթըն, պոռաց Սօլմ: Ա՛հ ես...

Բայց չկրցաւ աւելի բան մը ըսել, վասն զի վարպետը բերնազայլ դրաւ, որպէս զի կալանաւորը չկրնայ օգնութիւն կանչել Փինքէրթընի բացակայութեան միջոցին և ինքզինքը ազատել տալ:

Այն ատեն գաղտնի ոստիկանը նորէն ելաւ ժայռին վրայ, ուր ամէն բան իր ձգած վիճակին մէջ գտաւ: Պանդոկապետին ոտքերը կապող շուանը քակեց և ստիպեց զայն որ իր առջեւէն քալէ: Ուօրվիթ չէր կրնար փախուստի վերայ խորհիլ, վասն զի երկու մարդիկը իրեն կը հետեւէին:

ատրճանակ ի ձեռին և պատրաստ էին կրակել երբ կատկածելի ամենափոքր շարժում մը տեսնէին: Եւ արդէն այդպիսի վտանգի մը չէր ենթարկեր ինքզինք, վասն զի գիտէր թէ հռչակաւոր գաղտնի օստիկանը չէր թողուր որ կալանաւոր մը փախչի:

Վար իջնելուն պէս, գացին փնտռել Տէյվիտ Սօլմը, որուն սրունքներուն կապերն ալ քակեց ֆինքէրթըն, երկու մեղսակիցներուն ձեռքերը իրարու կապելէ ետք:

Թափորը այս կերպով ուղղուեցաւ դէպի Հինթըն: Սէմիւըլ Ուօրվիք վերջին անգամ ըլլալով անցաւ այն պանդոխին առջեւէն, զոր բանեցուցած էր երկար տարիներէ ի վեր: Յուսահատ ակնարկ մը ձգեց անոր վրայ: Ինքզինքը չէր խաբեր և աղէկ գիտէր թէ այլեւս անգամ մըն ալ պիտի չմտնէր հոն:

Քննիչ Հօուլէթ շատ չզարմացաւ երբ տեսաւ ֆինքէրթընը որ գրասենեակը կը մտնէր երկու կալանաւորներուն հետ: Վարպետին մէկ կարծ տեղեկագրէն ետք երկու մարդիկը բանտարկուեցան և քանի մը վայրկեան ետք ոստիկանութեան և դատական իշխանութեան ներկայացուցիչները պանդոխ կ'երթային խուզարկութիւն մը կատարելու:

Արդիւնքը ջախջախիչ եղաւ Ուօրվիքի համար: Գտնուցան մեծագուծար դրամներ և զանազան առարկաներ, որոնք կարծեցեալ անձնասպաններուն կը վերաբերէին և զորս Տէյվիտ Սօլմ ու ինք կողոպտած էին: Այս ապացոյցներուն առջեւ երկու մարդիկը ուրանալէ ետ կեցան և խոստովանեցան թէ Մահուան Ժայռին վրայ տեղի ունեցած բոլոր անձնասպանութիւնները իրականին մէջ ուրիշ բան չէին քայց եթէ սպանութիւններ, որոնց կը յաջորդէր գողութիւնը և որոնց հեղինակները իրենք էին:

Երկուքն ալ մահուան դատապարտուեցան և կորան դահիճին ձեռքով:

Հարկ չկայ ըսելու թէ այս ձերբակալութիւնը և դատը, որ յաջորդեց անոր և որուն արդիւնքը եղաւ Մահուան Ժայռին վրայ տեղի ունեցած խորհրդաւոր դէպքերը լուսաբանել, անգամ մը ևս բարձրացուցին Նաթ Փինքէրթընի անունը և համբաւը:

Վ Ե Ր Ձ

Տպր. Յ. Ասատուրեան Արդիք

910

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007241

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007240

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007239

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007238

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007237

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007236

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007235

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007234

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007233

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007232

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007231

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007230

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007229

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007228

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007227

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007226

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007225

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007224

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007223

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007017

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0933053

21

20

19

18

17

16

15

14

13

12

11

10

9

8

7

6

5

4

3

2

1

